

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Videki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 „

Felelős szerkesztő és laptulajdonos

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1. c.
földszint balra. (Piacz felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a Thaisz-nyomdában Thaisz
Arthur papirkereskedésében (Piac-u.)

A magyar nemzet hőskora

Igen, így fogják emlegetni a huszadik század második évtizedét. Mert soha nagyobb, dicsőbb nem volt a magyar, mint a most folyó háboruban

Mikor Árpád honalapító véres küzdelmeit vívta, mikor Budavárt a magyar a török ellen — megvette, mikor Rákóczi kuruczai küzdöttek, sőt még a szabadságharcz idejében is, olyan korszakokat élt keresztül a nemzet, a melyekben mindennapi foglalkozás volt a hadakozás. Az idők folyamán egy kicsit kalmárkodott, némi nemű kézi mesterséget, olykor kézi művészetet űzött a magyar, de egyébként napirenden voltak a háborúk melyek egymást váltogatták olyan gyorsan, mint ahogy most az inggallérunkat váltogatjuk s volt olyan háboru, a mely a végeken egy emberöltő ideig is eltartott.

A huszadik század embere azonban csak a mesékben, később a középiskolai történelemben hallott a háboruról, s egész az új század első évtizedének végéig csak messze földön, vadidegen nemzetek által folytatott háboruról olvasott az újságokban, a reggeli kávéja, vagy a délutáni kapuczinere mellett.

Rendes sorkatonaságunk élén tábornokok állottak, akik ugyanilyen módon ismerték a háborut s nagygyakorlatok puskaporán kívül egyéb löport sohasem szagoltak.

Ellenben vagy 50 esztendőn keresztül neki-lendült kereskedelmünk, iparunk, földmivelésünk, modern utakon haladt a tudományunk, művészetünk valamennyi ágában.

A katonaságunk is szép rendben izmosodott a maga hatalmas szervezetében s hogy nagyon okosan és a modernség fogalmának megfelelő — módon, azt most tapasztalhatja valamennyi ellen-ségünk.

Ez utóbbi nem is olyan meglepő, a muszkán kívül senki előtt. Ellenben ámulva látja, tapasztalja a világ, keservesen érzi az ellenség, hogy a mi fiatal mágnásaink, országos képviselőink, előkelő hivatalnokaink, földbirtokosaink, kereskedőink, iparosaink, köztük ipari munkásaink, mérlegképes könyvelőink, bankfiaink, íróink, zené-

szeink, színészeink, festőink, földmivelőink s vala mennyi rétege a társadalmi rendnek, olyant is tud, amit voltaképen soha se csinált, a minek a véghezvitelére egyikük se gondolt.... Vért ontani, halált osztani az ellenség soraiban.

A tömegérzésnek egy olyan produktumát szolgáltatva a világtörténelem számára a magyar nemzet, amely »teljesítmény« hogy katonai kifejezést is használjunk, ámulatba ejtette a világot.

Azt a világot, amely csak most ismerte meg a magyart, de ámulatba ejtett bennünket is, akik soha se hittük, hogy harczi babérral a homlokunkon kerülünk, csendes polgári foglalkozásunk — mellől elszólítva, a történelem ítélőszéke elé.

S—r.

DONOGÁN ÉS SOMOSSY
DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehér-nemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Dal.

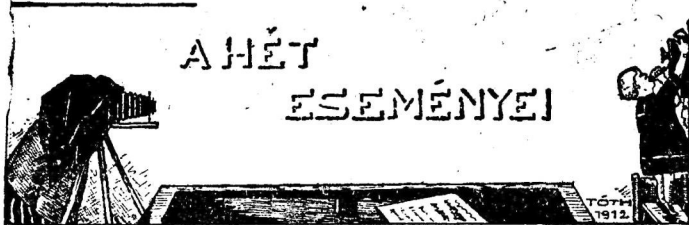
Írta: HELTAI JENŐ

I.

Tavasz vala... ezernyi kis virágnak
Kelyhéből ömlött illatár reánk.
Csendesen suttoztak a faágak
S mi mindketten oly boldogok valánk.

S hogy jött a tél.... csupasz lett a fa lombja
És ehhullatott minden levelet,
A hólepel, mely a tájat bevonta
Szerelmünknek is szemfedője lett.

A DEBRECZENI MARTIROKAT még az ég is megsiratta a héten, a bombamerénylet egy éves évfordulóján. Szakadó esőben ment ki a kegyeletes érzésű közönség a róm. kath. temetőbe, a derékba tört pályájú, kedves emlékü Csath Sándor dr. és Slepkovszky János püspöki titkár sírjához. Ugyanott megemlékeztünk Jackovits Mihály vikáriusról is, akit meg a dorogi hívei kerestek fel nyugvó helyén... A vérzivataros háború zavaros hangulatai közt, kenyérgondok közepett, mikor minden családnak van kiért remegnie, mikor olyan sok magyar családra szakadt a gyász, mikor tizezrek fekszenek az ország kórházaiban, sokan viaskodva a halállal, őszinte együttérzéssel öltözött ünnepi köntösbe a lelkünk, mikor a magyarság ellen támadt szláv-veszedelem első három áldozatának szenteltünk egy napot, a hazafias kegyelet oltárain tüzeket gyújtva a csendes emlékezetnek. A martírok sírjain még az őszi haraszt feküdt csupán, az alvó természet még nem hintette tele a sírokat virággal... De fog még virág fakadni az őszi hervadás helyén, s talán akkor virágosabb lesz a kedvünk is..., mikor fejét veszi a magyar vitézség a szlávveszedelem vészt, pusztulást sziszegő kígyójának s mikor a vértanuk vére megfogja termékenyíteni a szent magyar rögöket... Hogy így adná a magyarok Istene!!!!.....

AZ ÉLET még is csak fölszínre dob olyan jeleneteket, a milyenekhez hasonlókat idáig csak olyik Jókai regényben, vagy valami klasszikus — költői elbeszélésben olvashatunk... Mióta olyan gyakorta vonul ki temetési menet a Hatvan-utca »Hősök temető-jébe, sokaknak feltűnt — hogy minden sirra egyforma koszorú kerül, Nem virág üzletből való, nem is virágáros asszonyok keze által kötött, de azért formás, fehér és piros papíros rózsákkal díszített fenyő galyakból formált koszorú. Neked is feltűnt talán édes olvasóm s nekem is... És én utána jártam... Hát bizony ezeket a koszorúkat minden temetés alkalmával egy és ugyanazon cselédleány adta fel a halottas kocsis kocsisának a város alatt. Pontosan amnyi koszorút hozott ki egy nyaralóból, a hány halottal vitték a hősök temetősorjába... És megtudtam hogy ezeket a koszorúkat egy kedves úri asszony Simkovits-né köztögeti. Koszorúkat fon egész nap a kertjében levő fenyvesek ágaiból s miután virág nincs, színes papírosból formálja a rózsákat. Egész raktára van minden délutánra ilyen maga gyártotta koszorúkból. A cselédjét pedig kiküldi, mondván neki: Nézd meg szolgám, lelkem, hány a halott hős katonák száma! És aszerint, a mint három, négy, vagy öt, ugyanannyi számú koszorúkat küld ki a kocsisnak... A nevét nem iratja ki az újságba. Sőt a poétikus cselekedetét igyekszik eltagadni s bizonyára jobban szeretné, ha az

soha napfényre ne jöjjön... Ugye furcsa az ilyesmi a mai században. Talán nem is így kellett volna kezdeni az örténetemet? Hanem úgy, mint valami mesét... Hol volt, hol nem volt, talán igaz se volt... Pedig hát igaz. Hogy a magyar katonák istene áldja még annak a jó asszonynak a jószágos lelkét.

MÁTYÁS NAPJA azt igazolta, hogy a magyar földműves nép időjárásbeli tapasztalatai bizony-bizony vannak olyan tudományos alapokon állók, mint a meteorológiai jelentések. A magyar paraszt, amelyiket most majd csak megtanuljuk becsülni, s amely haderőnk színe-javát adja, — úgy tartja, hogy ha Mátyás jeget, havat talál elolvasztja, de ha tavaszias időt talál, bizony csak visszavarázsolja a telet. Hát most hozott is hideget, sőt havat is. Lehet egyébként, hogy a hideg lesz tartósabb a frissen esett hónál s csak azért hozta Mátyás, hogy nekie mindenképen igazsága legyen.

HALASSY MARISKA kiváló művészetének érettege, kiforrottsága egyre szembetűnőbbé válik. Az elmúlt héten, még bennünket, az ő készségeit értékelni tudókat is meglepett két komoly formájú alakításával. Ofeliát játszotta a Hamlettben s alakításán annyi klasszikus szépség, színgazdagság ragyogott, szellemi előkelőségének finomságai olyan tökéletesek voltak, hogy szinte oda kívántuk a Nemzeti Színház színpadi deszkáira úgy ezt a kiváló személyesítést Schakespeare hatalmasan megkonstruált nőalakjának. — Másnapon meg Rózsit játszotta ugyancsak tökéletes művészzel. Az egyik sírásó szerepében (a másikat törölte a rendező) Várnay László nagyon értelmes, sokoldalúsága révén megbecsülhetlen színésznek bizonyult Hamlett temetői jelenetében s a király szerepében Turay Antalnak voltak sikerült jelenetei. — Örvedetesen tapasztaltuk egyébként, hogy a közönség a klasszikus színházi esték iránt dicsérendő érdeklődéssel viseltetik.

SCHAKESPEARE ESTÉT rendezett az egyik vidéki színház. Ekkor történt, hogy az egyik újságíró megszólította a színigazgatót.

— Lásza színigazgató ur, jó lenne a jövő héten is Schakespeare-t adni valamit.

— Ugyan, hiszen a közönség beleunna a sok klasszicitásba!

— Nem is eme szempontokból mondom. Hanem, mert ha történetesen Schakespeare megfordult volna a sírjában, a jövő héten megint visszafordulna a repriznél s nyugodtan aludhatná a hátán tovább siri álmait...

DEBRECZENI JENŐRŐL, a debreczeni gázgyár igazgatójáról megemlékeztünk a multkoriban, révén ama hősi vitézségének, amelynek maradó nyoma marad a háború debreczeni vonatkozású krónikájában. Őszinte részvétellel értesültünk azóta arról, hogy a derék debreczeni főhadnagy részt vett a tűzkeresztség után a vészkeresztelőben is és megsebesült. Ugyanakkor szállí-

tották pedig a munkácsi kórházba, mikor oda érkezett a számára a Vilmos német császár vaskezesztje is. Tudomásunk szerint ez az első vaskezeszt, amelyet debreczeni katonaiszt mellére tűztek eddig. (De hogy lesz több is, bizonyosak vagyunk róla.) Igy történt, hogy mikor Debreczeni Jenőt elhalmozták részvénytílvánításokkal, mellékelni kellett azokhoz a gratulációkat is. Ami elég furesán hangzik, de annál örvedetesebb.

IDEGEN PÉNZEK Debreczenben. Mennél tovább tart a háboru, a szövetséges katonák révén annál több idegen pénz kerül Debreczenbe. A német márka ugyszólván forgalomképes lett s nagyobb kávéházakban, kereskedésekben nem jöhet zavarba a »német sógor«, ha német pénzzel fizet. Orosz pénz is jócskán került Debreczenbe a fogoly katonák s egyik-másik ruténáruló révén. Persze orosz pénz csak a bankok váltanak be korlátolt mennyiségben. A napokban egy olyan két koronás ezüstpézt is került forgalomba, amelyet senki sem ismert és nem is akart elfogadni. Pedig ez a pénz voltaképen a monarchia pénze. Kevesen tudják ugyanis, hogy a monarchiához tartozik politikailag a Lichtensteini nagyhercegség, mely a maga 10—12.000 lakosával a mi pénzünket használja, de az uralkodó herceg dombor nyomásu képével és »Klar und fest« körirattal. Ezt a kétkoronást a nagyhercegségből sorozott 200—300 katona valamelyike hozta Debreczenbe s bizonyára nem gondolta volna, hogy annak forgalomba hozása olyan nehézségekbe fog ütközni a hajduság fővárosába.

Közgyűlési hirdetés.

Mégegyszer felhívjuk a Debreczeni Szállodások, Vendéglősök, Kávésók és Korcsmárosok Ipartársulatának összes tagjait

a *Royal szálloda fehértermében*

1915. évi márczius 8-án délután 4 órakor tartandó évi rendes közgyűlésére.

Elnökség.

A **CSOKONAI KÖR** múlt évi pályázatai meddők lettek. Bebizonyosult a latin bölcselkedés igazsága, hogy fegyverzaj közepett hallgatni szoktak a muzsák. A kötött tárgyú szépirodalmi pályázatokkal meg épen kevés szerencséje van a körnek, a hortobágyi poézis egyetlen valamire való versiró lantját sem szólaltatta meg a Lőfkovits Artur 300 koronájáért. Holt bizonyos azonban, hogy az ujonnan hirdett háborus tárgyú pályázatokra annál több lesz a reflektáns. Hiszen ha háborus a kenyerünk, a gondunk, az örömrünk és az álmunk, miért ne legyen háborus a poézisünk is. Viszont azoknak is igazságuk van, akik a háborus novella- és versirás ellen szálltak fel a fővárosi redakciókban s akik azt mondják, — hogy a mondva csinált háborus novelláknak, ka-

tona-történeteknek annyi közük van az irodalomhoz és művészetekhez, mint a polgármester ur Lajos hajdujának a 42 centiméteres kaliberű ágyuk öntéséhez. Sőt a debreczeni közönség — mintha jobban látogatná a színházakat azóta, mióta az aktuális tárgyú újdonságok lekerültek a műsorról. Ellenben még Schakespearnél is megtalálta valamelyik este az aktualist, mikor Hamlett sirásója azt mondta, hogy a dán királyfit azért küldték Angliába, mert a sok bolond közt ott fel se tűnik az örülltsége.

A **NYILVÁNOS ARLEJTÉSEK** mellett többször foglaltunk állást. Utóvégre is be kell látania a debreczeni városi vezetőségnek, hogy jövedelmi forrásaink nincsenek mindenkor kellőképen kihasználva. A héten történt, hogy egy a városi tanács által hónapokkal ezelőtt 18.000 koronáért kiadott bérletet, ugyanaz a bérlő, miután »közbejött körülmények« miatt nyilvános árlejtést kellett rá tartani 10.000 koronával többért bérelte ki. Ha ama bizonyos körülmények közbe nem tollakodniak most a város háztartása évente 10.000 koronával lenne szegényebb.

PUBLIG ERNŐ a nyáron elhunyt tűzoltóparancsnok pályafutása szoros összefüggésben — van Debreczen város fejlődésének legutóbbi 40 esztendő korszakával. Alig van olyan kulturális alkotásunk, melynek derekas, férfias munkájából ki ne vette volna a maga részét, örömmel jegyezzük fel tehát, hogy az elhunytak életnagyságu, művészi kivitelű arcképe bele került a Városi Muzeum illetékes osztályába. Az igaz érdemek meghecsülésének fényes tanujelét adta a város ezzel.

A NAGY HÁBORU IRÁSBAN ÉS KÉPBN.

Ezen a czimen legközelebb egy nagyszabásu füzetes vállalat indul meg, amely a most folyó háborut fogja ismertetni nagy vonásaiban, ép ugy mint érdekesítő és izgató epizódjaiban. — A munkát a mi hadseregünk és a szövetséges német hadsereg legkiválóbb szakirói írják, akik a hivatásukból merített világos megértés és megítélés fonalán mély bepillantást fognak nyujtani a háboru lefolyásába. A könyv a nagyközönség részére készül, amely áhitozza a világdöntő események hiteles megismerését és a mely bizalommal fogadja majd ezt a munkát, melyet a leghivatottabbak a magyar közönség számára alkotnak. — A *nagy háboru irásiban és képben* czimü munka nemcsak hiteles és amellet mindenki által megérthető, kitünő szövegével, hanem rendkívüli képdiszével is elsöranu irodalmi emléke lesz a nagy időknek. Szemtanuk adatai alapján megfestett kb. 100 nagyalakú szines és egyéb csatákép mint külön műmelléklet, továbbá kb. 1000 eredeti harczteri fényképfelvétel, madártávlati és egyéb térképek, a csaták lefolyását magyarázó tervrajzok stb. fogják a munkát nemcsak disziteni, hanem illusztrative magyarázni is. A munka két vaskos kötetben, 800 oldalnyi terjedelemben jelenik meg az Athenaeum kiadásában és könnyebb megszerzés céljából ötven füzetben is kapható lesz, füzetenként 40 fillérnyi árbau.

TÖRLEY
TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

APOLLO

MOZGÓSZÍNHÁZ

Szombaton és Vasárnap

3, 5 és 7 órakor fél, 9-kor rendes helyár.

Gyermek-délután

Kék egér.

Vigjáték 4 felvonásban.

Kitünő kísértő műsor.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piacz-utca 16. szám. (Saját palota.)

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-állomány nyolczmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal!

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámtolás, törlesztés és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áruaktár, Safe-deposit (magánletét pénztár.)

Affiliált intézetek: Kabai takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospércs.

Villamos bevezetések

motorok, csillárok javítások
mélyen leszállított árban —

Földvári Mórna

Széchenyi-utca 55.

Telefon 168.

Nem fáj a feje másnap ha

„LITTKÉ” pezsgőt iszik.

Külsőleg és belsőleg egyaránt legbiztosabb hatású háziszser a

Próbaüveg 40 fill PALMA

Kapható: **Dr. SZELÉNYI ÁRPÁD**

gyógyszerésznél

Debreczen, Piacz-utca 30. szám.

Meghívó.

A Debreczeni Kölcsönös Segélyző-Egylet

mint szövetkezet

XXXI-ik Rendes Közgyűlését

1915. évi márczius hó 7-én d. e. 10 órakor

tartja a Kereskedő-Társulat disztermében, melyre a tagok tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Igazgatói jelentés, zárószámadások betérjesztése.
2. Felmentés megadása és a haszonfelosztás feletti határozathozatal.
3. A XXXII-ik évt. megalakulása és a felszámoló XXI-ik évtársulat főlszámoló-bizottságának választása.
4. Alapszabályok módosítása 8, 11—13, 16—19, 43, 44, 48. §§-ainak.
5. A kilépő igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok és egy póttag választása.
6. Esetleges indítványok (14 nappal előbb beadva.)

JEGYZET: A zárószámadások az intézet helyiségében a tagok által megtekinthetők.

A közgyűlésen való szavazat módját a 31. és 32. §§-ok állapítják meg.

Az igazolványok legalább 2 nappal a közgyűlés előtt a szövetkezet helyiségében adatnak ki, ugyanakkor a meghatalmazások is bemutatandók.

Thaisz Arthur könyv és műnyomdája Debreczen Piacz-utca 7.